Turrapport

Grækenland

Stortur i dagene 7. maj – 14. maj 2018

Indhold

Deltagerliste …….. Side 3
Fuglesider v. Per Rasmussen …… Side 4
Andre dyr v. Ole Andersen …….. Side 11
Florasider v. Jon Feilberg …….. Side 13
Dagbøger ..…… Side 20
Grækenlands historie …….. Side 32
Græsk mytologi …… Side 36
Græske filosoffer …….. Side 40
Prespa Nationalpark …… Side 43

Forsidefoto: Hvid pelikan af Jette/John

Deltagere

Merete Stentoft Jensen
Janne Gygli
Ebba Larsen (Turleder)
Ralf Larsen
Annelise Thomasen
Hans Christiansen
Birthe Bacher
Einar Bacher
Carl Axel Henrichsen
Rose Levinsen
Arne Levinsen
Marka Darborg
Kirsten Struwe
Neel Bacher
Inge Jensen
Karen-Grete Yttesen
Per Hermansen (Turleder)
Jette Bjerregaard Kristensen
John Kristensen
Lene Trøst Nielsen
Ole Andersen
Karen Margrethe Høeg (Turleder)
Lise Mejer
Bodil Feilberg
Jon Feilberg (Botanisk leder)
Per Rasmussen (Ornitologisk leder)

Foto: Arne

Fugleliste v/ Per Rasmussen

Lille lappedykker
Toppet lappedykker

Kuhls skråpe (Scopolis Skråpe)

Krøltoppet pelikan
Hvid pelikan

Skarv
Dværgskarv

Dværghejre
Nathejre
Kohejre
Tophejre
Silkehejre
Sølvhejre
Purpurhejre
Fiskehejre

Hvid stork
Sort ibis
Stor flamingo

Knopsvane
Grågås
Gråand
Taffeland
Hvidøjet and

Slangeørn
Rørhøg
Musvåge
Tårnfalk
Vandrefalk
Spurvehøg

Grønbenet rørhøne
Blishøne

Styltløber

Rødvinget braksvale
Lille præstekrave
Hvidbrystet præstekrave
Krumnæbbet ryle
Stor kobbersneppe
Tinksmed
Sortklire
Rødben
Hvidklire

Hættemåge
Middelhavsmåge
Dværgterne
Sandterne
Fjordterne
Sortterne

Ringdue
Tyrkerdue

Gøg
Skadegøg

Kirkeugle

Mursejler
Alpesejler

Hærfugl
Biæder

Syrisk flagspætte
Grønspætte

Toplærke

Digesvale
Klippesvale
Landsvale
Bysvale
Rødrygget svale

Hvid vipstjert
Gul vipstjert
Bjergvipstjert

Rødhals
Sydlig nattergal
Husrødstjert
Middelhavsstenpikker

Solsort
Blådrossel

Hvidskægget sanger
Cistussanger
Cettisanger
Rørsanger
Drosselrørsanger
Bleg gulbug
Gransanger

Grå fluesnapper

Musvit
Blåmejse
Sortmejse
Skægmejse
Pungmejse

Korttået træløber

Rødrygget tornskade
Rødhovedet tornskade

Stær
Husskade
Skovskade
Allike
Gråkrage
Alpeallike
Ravn

Pirol

Gråspurv
Skovspurv
Spansk spurv

Bogfinke
Tornirisk
Stillits
Grønirisk
Gærdeværling
Klippeværling
Bomlærke
Rørspurv

I alt: 108 arter

Uddrag af notesbogen. Det er kun det mest interessante, der er noteret med antal:

Parga 8/5-18

Rødrygget svale 5
Alpesejler 10

På vejen til Kalamas Delta med stop ved dæmning.

Tårnfalk 2.

Hvid stork 3 bl.a. på rede
Slangeørn 1 ved dæmningen

Kalamas deltaet ved Sagiada

Fiskehejre 2
Hættemåge flere
Silkehejre 4
Krumnæbbet ryle 20
Sortklire 1
Cettisanger 3
Sydlig nattergal 1
Tophejre 1
Skadegøg 1
Gråand 5
Pungmejse 1
Sort ibis 3
Dværgterne 6
Musvåge 1
Fjordterne 5
Stor kobbersneppe 2
Styltetløber 3
Hvidklire 2
Lille Præstekrave 1

Toppet lappedykker Foto: Jette/John

Kalamas deltaet ved Drepano. Flere stop.

Mudderklire 1
Skarv 3
Fjordterne 1
Silkehejre 15
Kohejre 2
Bleg gulbug 2
Sort Ibis 7
Solsort 3
Sandterne 1
Styltetløber 2
Cettisanger 2

Tur til Vikos Kløften 9/5-18

Biæder 5
Alpesejler flere

Stop i Ioannina

Drosselrørsanger 3
Stær 1

Stop ved Kokkori broen

Rødrygget svale 10
Klippesvale 5
Sydlig nattergal 2
Munk 1
Bjergvipstjert 3
Skovskade 1
Bogfinke 3
Gransanger 1
Gøg 1

Drosselrørsanger Foto: Jette/John

Vikos Kløften og Monodendri

Gærdeværling 1
Klippeværling 1
Korttået træløber 1
Hvid vipstjert 2
Rødhals 2
Ravn 1
Sortmejse 1
Alpeallike 10
Vandrefalk 2

Prespa søerne, Agios Achillios og Psarades 10/5-18

Hærfugl 1
Hvid pelikan 150+
Krøltoppet pelikan 150+
Dværgskarv 100+
Blishøne
Tophejre 4

Silkehejre 50+
Gråand
Tinksmed 4
Sydlig nattergal 4
Bomlærke 2
Hvid stork 1
Skægmejse 4
Rørhøg 2
Gul Vipstjert 1
Skarv 20
Rødrygget tornskade 1
Sølvhejre 20
Purpurhejre 1
Knopsvane 2
Digesvale 2
Drosselrørsanger 5
Klippesvale 5
Grågås 3 (Den ene med halsring, som jeg glemte at notere nummeret på. Arten burde ikke være her om sommeren)
Rørsanger 5
Nathejre 4
Sort ibis 4
Dværghejre 2
Cettisanger 3
Hvidøjet and 1
Husrødstjert 1
Rødhovedet tornskade 1
Pirol 1
Middelhavsstenpikker 1
Slangeørn 1
Musvåge 1
Tårnfalk 2
Toppet lappedykker

Sydlig nattergal **Foto: Jette/John**

Kastoria by og Orestiada søen 11/5-18

Blishøne
Dværgskarv 50
Taffeland 2

Knopsvane 2
Hvid pelikan 10
Krøltoppet pelikan 10
Fiskehejre
Toppet lappedykker
Lille lappedykker
Drosselrørsanger 6
Grønbenet rørhøne 6
Mudderklire 1
Tophejre 1
Cettisanger 4
Rørsanger 3
Dværghejre 2
Pungmejse 2 (redebyggende)
Grønspætte 1
Syrisk flagspætte 1
Nathejre 1
Sydlig nattergal 1
Bleg gulbug 1
Skovspurv flere
Tornirisk 2

Amvrakikos bugten, flere stop 12/5-18

Kirkeugle 1
Flamingo 100
Bomlærke 5
Cettisanger 5
Toplærke 2
Rørsanger
Krøltoppet pelikan 20
Middelhavsmåge 50
Skarv
Fjordterne 5
Silkehejre 10
Skægmejse 5
Cistussanger 2
Styltetløber 4
Drosselrørsanger 3

Pungmejse **Foto: Jette/John**

Rødben 3
Dværgterne 2
Sortterne 16
Hvidskægget sanger 2
Hvidbrystet præstekrave 6
Dværgskav 14
Sort Ibis 20
Spansk spurv 20 (Reder i storkerede)
Hvid stork 3
Rørhøg 2
Rødvinget braksvale 10

Sejltur til Paxos 13/5-18

Kuhls skråpe (Scopolis skråpe) 7
Middelhavsmåge 100
Tophejre 1
Vandrefalk 1
Delfin 3

Parga 14/5-18

Spurvehøg 1
Blådrossel 1 (ved borgen)
Grå fluesnapper 1

Per Rasmussen

Krøltoppet pelikan **Foto: Jette/John**

Andre dyr v/ Ole Andersen

Turens ubetingede højdepunkt var, at vi så Europas største sommerfugl, stor natpåfugleøje.

Blandt de hvirvelløse dyr så vi naturligvis både bænkebidere, edderkopper, tusindben m.m.

Af de kendte insektordner så vi også en pæn portion sommerfugle, og ikke mindst Europas største sommerfugl, det store natpåfugleøje. Alm. svalehale og dens larve blev set af flere, endvidere sydeuropæisk svalehale og den mere usædvanlige *Zerynthia polyzena.* Flere blåfugle og hvidsværmere, ikke mindst stiftede mange deltagere bekendtskab med den store sortåret hvidvinge. Der var også høsommerfugle, bl.a. *Colias crocea*. Lokale udgaver af citronsommerfugle og aurora savnedes heller ikke. Div. randøjer. Den store glassværmer blev også fundet. Er man ikke insektkyndig, tror man at have set den store g edehams, men det er en sommerfugl! Og den er klædt ud som en gedehams for at se farlig ud, begrebet kaldes mimicry eller beskyttelseslighed.

Biller var der en velsignelse af. Vi så bl.a. en scarabæ trille en klump bæ tværs over landevejen! Guldsmede, græshopper, tovinger (fluer, myg og stankelben), Næbmundende (cikader og tæger), Årevingede (myrer, hvepse og bier).

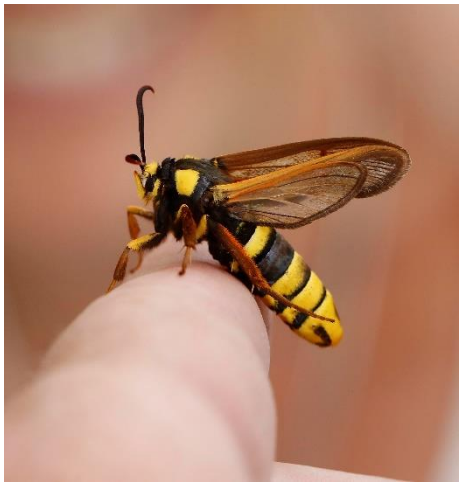

Stor glassværmer

Scarabæ (ubestemt art) triller en møgkugle tværs over landevejen.

Vedrørende biller: Der blev også observeret en aktiv ildflue.

Alle billeder på denne og den foregående side er taget af Ole.

Den smukke svalehale *Zerynthia polyzena*

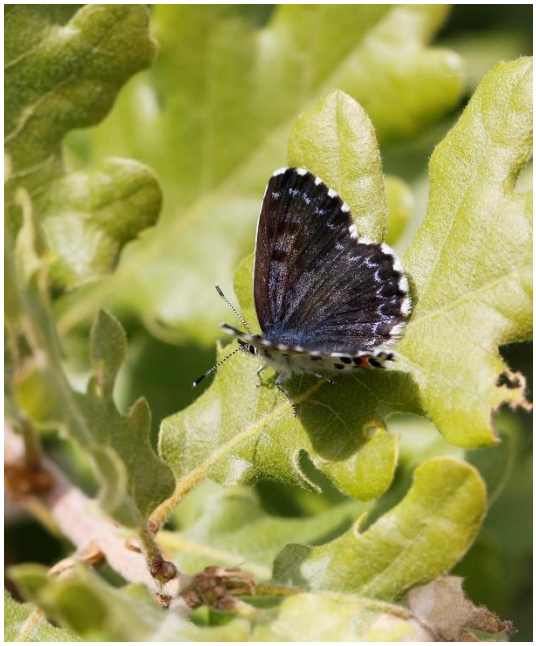

Stenurtblåfugl

Vi så en del reptiler. Også snoge. Jeg har ikke navn på alle.

Ole Andersen

Ionisk murfirben

Almindeligt murfirben

Floraliste v/ Jon Feilberg

Floraliste fra Natur- Østs tur til Nordvestgrækenland 2018. Arterne er kun nævnt under den første lokalitet, hvor de blev set. Listen er sorteret efter lokalitetens navn og så dansk navn. Alle fotos er taget af Jon.

Lokalitet	**Navn**	**Internationalt Navn**
Amvrakikos	Hindebæger	*Limonium species*
Amvrakikos	Hjulkrone	*Borago officinalis*
Amvrakikos	Humle	*Humulus lupulus*
Amvrakikos	Liden Andemadsbregne	*Azolla caroliniana*
Amvrakikos	Liden Buskkveller	*Arthrocnemum perenne*
Amvrakikos	Mark-Tusindgylden	*Centaurium erythraea var. erythraea*
Amvrakikos	Mistelten	*Viscum album*
Amvrakikos	Myrte	*Myrtus communis*
Amvrakikos	Nerie	*Nerium oleander*
Amvrakikos	Rød Slangehoved	*Echium russicum*
Amvrakikos	Salturt	*Salicornia europaea*
Amvrakikos	Skarntyde	*Conium maculatum*
Amvrakikos	Sortsennep	*Brassica nigra*
Amvrakikos	Stenrødtop	*Parentucellia latifolia*
Amvrakikos	Stor Hjertegræs	*Briza maxima*
Amvrakikos	Strand-Hornskulpe	*Glaucium flavum*
Amvrakikos	Sølvblad-Natskygge	*Solanum elaeagnifolium*
Amvrakikos	Vingefrøet Hindeknæ	*Spergularia media*
Kastoria	Bredfliget Stormhat	*Aconitum firmum*
Kastoria	Hornnød	*Trapa natans*
Kastoria	Korn-Ridderspore	*Consolida regalis*
Kastoria	Kruset Vandaks	*Potamogeton crispus*
Kastoria	Smalbladet Sølvblad	*Elaeagnus angustifolia*
Kastoria	Sort Morbær	*Morus nigra*
Kastoria	Stor Andemad	*Spirodela polyrhiza*
Kastoria	Surkløver	*Oxalis articulata*
Monodendri	Afskåret Sneglebælg	*Medicago truncatula*
Monodendri	Alpe-Blåpude	*Aubrieta gracilis*
Monodendri	Balkan-Perikon	*Hypericum olympicum*
Monodendri	Farve-Vajd	*Isatis tinctoria*
Monodendri	Gyvelkvæler	*Orobanche species*
Monodendri	Gærde-Kørvel	*Anthriscus caucalis*
Monodendri	Gærde-Stenbræk	*Saxifraga rosacea*
Monodendri	Havrerod	*Tragopogon porrifolius*
Monodendri	Hestesko	*Hippocrepis comosa*
Monodendri	Navr	*Acer campestre*
Monodendri	Orientalsk Avnbøg	*Carpinus orientalis*
Monodendri	Pengeurt	*Thlaspi species*
Monodendri	Rundbladet Slangerod	*Aristolochia rotunda*
Monodendri	Storrodet Storkenæb	*Geranium macrorrhizum*
Monodendri	Slangerod-art	*Aristolochia elongata*
Monodendri	Vinter-Eg	*Quercus petraea*
Monodendri	Vår-Fladbælg	*Lathyrus vernus*
Parga	Ager-Stenfrø	*Buglossoides arvensis ssp. arvensis*
Parga	Almindelig Gyldenurt	*Blackstonia perfoliata*
Parga	Almindelig Røllike	*Achillea millefolium s.l.*

Hornnød

Stor Hjertegræs

Mose-Gøgeurt

Læge-Nådesurt

Parga	Almindelig Vedbend	*Hedera helix*
Parga	Almindelig Vin	*Vitis vinifera*
Parga	Almindelig Æselagurk	*Ecballium elaterium*
Parga	Alpe-Mandstro	*Eryngium alpinum*
Parga	Blød Akantus	*Acanthus mollis*
Parga	Busk-Kortlæbe	*Teucrium fruticans*
Parga	Busk-Løvehale	*Phlomis fruticosa*
Parga	Busk-Mælkeurt	*Polygala myrtifolia*
Parga	Citrus	*Citrus species*
Parga	Elmebladet Brombær	*Rubus ulmifolius*
Parga	Enårig Bingelurt	*Mercurialis annua*
Parga	Enårig Blåhat	*Knautia integrifolia*
Parga	Fembladet Hanefod	*Dorycnium pentaphyllum*
Parga	Figen	*Ficus carica*
Parga	Filtet Soløje	*Helianthemum nummularium ssp. nummularium*
Parga	Granatæble	*Punica granatum*
Parga	Græsbladet Fladstjerne	*Stellaria graminea*
Parga	Græsk Micromeria	*Micromeria graeca*
Parga	Grøn Top-Amarant	*Amaranthus hybridus ssp. hybridus*
Parga	Grå-Poppel	*Populus canescens*
Parga	Guernseylilje	*Nerine sarniensis*
Parga	Gul Hør	*Linum flavum*
Parga	Gul Oksetunge	*Anchusa ochroleuca*
Parga	Hejrenæb	*Erodium cicutarium*
Parga	Hestekastanje	*Aesculus hippocastanum*
Parga	Japansk Mispel	*Eriobotrya japonica*
Parga	Johannesbrød	*Ceratonia siliqua*
Parga	Jomfrukam	*Scandix pecten-veneris*
Parga	Judaspenge	*Lunaria annua*
Parga	Kapers	*Capparis spinosa*
Parga	Kermes-Eg	*Quercus coccifera*
Parga	Klatrende Jordrøg	*Fumaria capreolata*
Parga	Klæbrig Alant	*Dittrichia viscosa*
Parga	Kransbørste	*Clinopodium vulgare*
Parga	Kratris	*Osyris alba*
Parga	Krybende Læbeløs	*Ajuga reptans*
Parga	Langklaset Vikke	*Vicia tenuifolia*
Parga	Læge-Jordrøg	*Fumaria officinalis*
Parga	Læge-Kvæsurt	*Sanguisorba officinalis*
Parga	Mangebladet Rundbælg	*Anthyllis vulneraria ssp. polyphylla*
Parga	Manna-Ask	*Fraxinus ornus*
Parga	Middelhavs-Vortemælk	*Euphorbia characias*
Parga	Mursennep	*Diplotaxis muralis*
Parga	Nedliggende Springknap	*Parietaria judaica*
Parga	Nikkende Limurt	*Silene nutans*
Parga	Oenothera speciosa	*Oenothera speciosa*
Parga	Parykbusk	*Cotinus coggygria*
Parga	Prikbladet Perikon	*Hypericum perforatum*
Parga	Purpur-Slangehoved	*Echium plantagineum*
Parga	Rank Vejsennep	*Sisymbrium officinale var. officinale*
Parga	Robinie	*Robinia pseudacacia*
Parga	Skovmærke	*Galium odoratum*
Parga	Skovranke	*Clematis vitalba*
Parga	Smal Kattehale	*Lythrum junceum*
Parga	Smalbladet Hør	*Linum bienne*
Parga	Sort Radeløv	*Asplenium adiantum-nigrum ssp. adiantum-nigrum*
Parga	Stedsegrøn Rose	*Rosa sempervirens*
Parga	Stor Singrøn	*Vinca major*

Hårfliget Vandranunkel

Hulstilket Affodil

Purpur-Spidsbælg

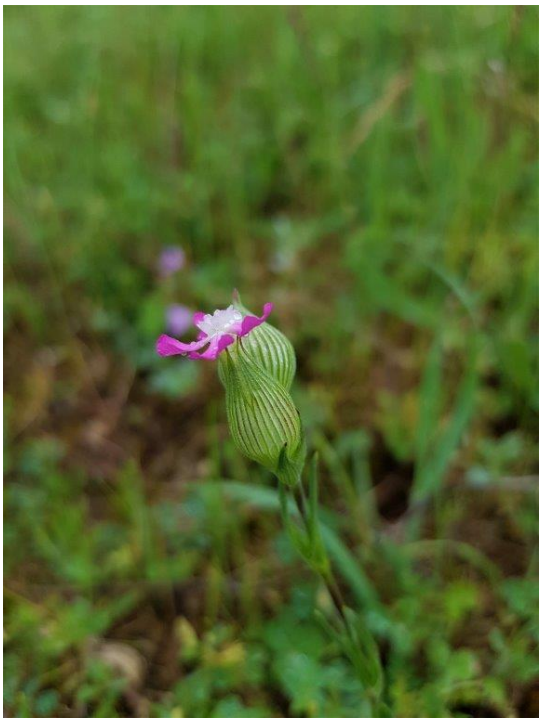

Kegle-Limurt

P arga	Storblomstret Hanefod	*Dorycnium hirsutum*
Parga	Stranddild	*Crithmum maritimum*
Parga	Syvfliget Snerle	*Convolvulus elegantissimus*
Parga	Trillingeranke	*Bougainvillea spectabilis*
Parga	Træ-Vortemælk	*Euphorbia dendroides*
Parga	Tyndbladet Randfrø	*Torilis leptophylla*
Parga	Vild Gulerod	*Daucus carota ssp. carota*
Parga	Vild Krap	*Rubia peregrina ssp. peregrina*
Parga	Vild Portulak	*Portulaca oleracea ssp. oleracea*
Parga	Ægte Kaprifolie	*Lonicera caprifolium*
Parga	Ægte Klæbefrø	*Pittosporum tobira*
Parga	Ørnebregne	*Pteridium aquilinum ssp. aquilinum*
Paxos	Brudurt	*Herniaria glabra*
Paxos	Campanula spatulata	*Campanula spatulata*
Paxos	Enårig Mangefrø	*Polycarpon tetraphyllum*
Paxos	Hjertekarse	*Cardaria draba ssp. draba*
Paxos	Kamtidsel	*Galactites tomentosa*
Paxos	Klippe-Navleurt	*Umbilicus rupestris*
Paxos	Knopnellike	*Petrorhagia prolifera*
Prespa	Aftenstjerne	*Hesperis matronalis*
Prespa	Almindelig Busk-Perlebælg	*Coronilla valentina ssp. valentina*
Prespa	Bjerg-Mandstro	*Eryngium campestre*
Prespa	Bjerg-Stenurt	*Sedum rupestre*
Prespa	Brand-Klippeurt	*Aethionema saxatile*
Prespa	Farve-Stilkfrø	*Alkanna tinctoria*
Prespa	Grammos-Ophrys	*Ophrys grammica*
Prespa	Græsk Julerose	*Helleborus cyclophyllus*
Prespa	Gul Reseda	*Reseda lutea*
Prespa	Gyldenlak-Hjørneklap	*Erysimum cheiranthoides ssp. cheiranthoides*
Prespa	Hvid Stenurt	*Sedum album*
Prespa	Hvidgul Skovlilje	*Cephalanthera damasonium*
Prespa	Hårfliget Vandranunkel	*Ranunculus aquatilis var. diffusus*
Prespa	Italiensk Slangehoved	*Echium italicum*
Prespa	Kalk-Radeløv	*Asplenium trichomanes ssp. quadrivalens*
Prespa	Kegle-Limurt	*Silene conica*
Prespa	Kirtlet Stenbræk	*Saxifraga bulbifera*
Prespa	Kløvplade	*Berteroa incana*
Prespa	Kortkapslet Valmue	*Papaver apulum*
Prespa	Lancetbladet Ærenpris	*Veronica anagallis-aquatica*
Prespa	Liden Katost	*Malva pusilla*
Prespa	Liden Krognål	*Alyssum minus*
Prespa	Læge-Nådesurt	*Gratiola officinalis*
Prespa	Løg-Rapgræs	*Poa bulbosa*
Prespa	Mose-Gøgeurt	*Anacamptis palustris*
Prespa	Provencalsk Gøgeurt	*Orchis provincialis*
Prespa	Purpur-Spidsbælg	*Oxytropis purpurea*
Prespa	Purpur-Storkenæb	*Geranium purpureum*
Prespa	Skør Bægerbregne	*Cystopteris fragilis ssp. fragilis*
Prespa	Smalbladet Lupin	*Lupinus angustifolius*
Prespa	Småkronet Gedeskæg	*Tragopogon pratensis ssp. minor*
Prespa	Snepude	*Iberis sempervirens*
Prespa	Tofrøet Vikke	*Vicia hirsuta*
Prespa	Tæppe-Stenbræk	*Saxifraga cuneifolia*
Prespa	Unavngiven Pengeurt	*Thlaspi rivale*
Prespa	Visse-Torskemund	*Linaria genistifolia ssp. genistifolia*
Prespa	Volutaria	*Volutaria lippii*
Prespa	Østlig Skolddrager	*Scutellaria orientalis*
Prespa	Østmediterran Torskemund	*Linaria chalepensis*

Østlig Skjolddrager

Grammos-Ophrys

Tornet Akantus

Kristustorn

Sagiada	Almindelig Desmerkløver	*Psoralea bituminosa*
Sagiada	Almindelig Katost	*Malva sylvestris*
Sagiada	Almindelig Stinktræ	*Anagyris foetida*
Sagiada	Alsike-Kløver	*Trifolium hybridum ssp. hybridum*
Sagiada	Blå Arve	*Anagallis arvensis ssp. foemina*
Sagiada	Fliget Vejbred	*Plantago coronopus*
Sagiada	Gul Bartsie	*Parentucellia viscosa*
Sagiada	Harehale	*Lagurus ovatus*
Sagiada	Hoved-Kortlæbe	*Teucrium polium ssp. capitatum*
Sagiada	Hulstilket Affodil	*Asphodelus fistulosus*
Sagiada	Italiensk Arum	*Arum italicum*
Sagiada	Jomfru I Det Grønne	*Nigella damascena*
Sagiada	Judastræ	*Cercis siliquastrum*
Sagiada	Kandelaber-Kongelys	*Verbascum speciosum*
Sagiada	Knudret Randfrø	*Torilis nodosa*
Sagiada	Korn-Valmue	*Papaver rhoeas*
Sagiada	Kristustorn	*Paliurus spina-cristi*
Sagiada	Krum Spidshale	*Parapholis incurva*
Sagiada	Kugle-Kogleaks	*Scirpus holoschoenus*
Sagiada	Kyst-Vortemælk	*Euphorbia paralias*
Sagiada	Marietidsel	*Silybum marianum*
Sagiada	Mastikstræ	*Pistacia lentiscus*
Sagiada	Musetorn	*Ruscus aculeatus*
Sagiada	Olivenlunds-Vortemælk	*Euphorbia segetalis*
Sagiada	Orientalsk Platan	*Platanus orientalis*
Sagiada	Pallenis	*Pallenis spinosa*
Sagiada	Pigget Ranunkel	*Ranunculus muricatus*
Sagiada	Polej-Kortlæbe	*Teucrium polium ssp. polium*
Sagiada	Prasium	*Prasium majus*
Sagiada	Rund Fladaks	*Cyperus rotundus*
Sagiada	Rundbladet Guldskærm	*Smyrnium rotundifolium*
Sagiada	Rundfrugtet Sneglebælg	*Medicago orbicularis*
Sagiada	Rød Arve	*Anagallis arvensis*
Sagiada	Skærm-Vortemælk	*Euphorbia helioscopia*
Sagiada	Spansk Gyvel	*Spartium junceum*
Sagiada	Spidshale	*Parapholis strigosa*
Sagiada	Stikkede Siv	*Juncus acutus*
Sagiada	Stilkløs Kilebæger	*Atriplex portulacoides*
Sagiada	Stokrosebladet Snerle	*Convolvulus althaeoides*
Sagiada	Storblomstret Tamarisk	*Tamarix dalmatica*
Sagiada	Tornet Akantus	*Acanthus spinosus*
Sagiada	Tvilingskæget Rishirse	*Piptatherum miliaceum*
Sagiada	Unavngiven Gåseurt	*Anthemis chia*
Sagiada	Unavngiven Hundetunge	*Cynoglossum columnae*
Sagiada	Unavngiven Pterocephalus	*Pterocephalus plumosus*
Sagiada	Ægte Cypres	*Cupressus sempervirens*
Sagiada	Ægte Figenkaktus	*Opuntia ficus-indica*
Sagiada	Ægte Oliven	*Olea europaea var. europaea*
Saigada	Ager-Padderok	*Equisetum arvense*

Jon Feilberg

Dagbøger

Mandag den 7/5

Vi mødtes i lufthavnen kl. 14.00 – alle mødte til tiden – flyveturen gik som planlagt, og vi ankom til Preveza kl. 20.40. Herefter gik busturen videre til Parga, hvor vi ankom ca. kl. 21.30. Vores hotel, “Hotel Bacoli”, viste sig at være helt nyrenoveret og oversteg langt de forventninger, vi var blevet stillet i udsigt, nemlig at det virkede lidt slidt. Det viste sig, at vi var de første til tage værelserne i brug – en stor og glædelig overraskelse.

Ebba

Tirsdag den 8/5

Morgenmaden blev serveret kl. 8.00 - og bussen ankom kl. 9.00, så turen til Kalamas deltaet kunne starte.

Vi kørte først op til det nordlige og nye delta. På vejen op til Sagiada standsede vi ved en dæmning med chance for gåsegribbe. Vi så dog ikke disse gribbe, men så rødryggede svaler, og nogle få så slangeørn.
Vi fortsatte til Sagiada - vi passerede flere veje, der førte ned til det nordlige Kalamas delta. Det var meget svært at forklare chaufføren, at vi ville ind til dette naturområde - og ikke til en smuk strand i Sagiada med en fin taverna. Endelig forstod han, det var fugle, vi var interesseret i, og at de fandtes i det sumpområde, som han først nægtede at køre os ind i. Det kostede lidt kamp at få ham til at forstå, at det næstbedste så var at blive sat af et sted og så gå så langt, vi kunne, ud mod det sumpområde, som *Birding in Greece* havde anbefalet. Ikke ideelt, men området bød alligevel på en del fugle, fx silkehejre, sort ibis, dværgterne, sortklire, stor kobbersneppe, cettisanger, styltløber og sågar også musvitter.

Dernæst gik turen til Drepano Beach Restaurant i det sydlige og gamle delta. Vi ankom kl. 13.00, og maden stod parat. Kl. 14.00 forlod vi stedet og kørte langs strandpromenaden ud til næste sted, som var ved lagunen bag strandpromenaden. Der var ikke så meget at se dér, så vi kørte hurtigt de få kilometer videre til næste lagune, nr. 2 i *Birding in Greece*. Her var der heller ikke så mange fugle at se, men vi fik dog et par silkehejrer - og ellers blev der kigget planter.

Videre til punkt 3 på *Birding in Greece* listen - her var der mere bid, sådan rent fuglemæssigt - en del sorte ibisser – og silkehejrer.

Vi forsøgte at komme op på Ragi Tower, hvor man skulle kunne gå op til en bakketop med god udsigt. Der var dog sat et stort stålgitter op med et skilt med adgang forbudt, så det måtte vi opgive.

Karen Margrethe foreslog, at vi tog en anden og smukkere vej tilbage til hotellet med besøg på en café. Buschaufføren fandt en fin café med havudsigt.
Kl. 17.30 ankomst til hotellet, planteparade kl. 18.45 – 19.15 og så afgang til restaurant for aftensmad.

Ebba

Gammel bro ved Kipi **Foto: Ebba**

Onsdag den 9. maj

Det lykkedes at få hotellet til at servere morgenmaden fra klokken 7.00. Den lille bus ankom klokken 8.00.

Det havde regnet om natten, men nu var det tørt, og det duftede skønt efter regnen. Turen gik mod Ioannina med foredrag om Grækenlands historie ved Ebba og "De Olympiske Guder" ved Karen Margrethe og derefter fuglelisten, som havde fået tilført arter fra dagen før. Den indeholdt nu allerede 44 arter.

Lige før Ioannina havde vi et toiletstop ved en vejcafé. Og så kørte vi op i landskabet Zagoria, små veje, nyligt udsprungne træer og buske, nogle i blomst, smukke udsigter. Oppe nær den lille by Kipi stod vi ud af bussen og kikkede på en gammel bro fra 1700 tallet, som lå smukt mellem stejle klippesider. Næste stop endnu en gammel bro med tre buer. I alt er der 5 broer i området, vi så de sidste fra bussen. Bussen blev vendt i Kipi, ouzoer blev drukket og toiletterne besøgt.

Monodendri var næste stop. Vi gik ad smalle gader ned til byens gamle torv, og de fleste gik videre derfra ned til et lille kloster, og herfra var der en flot udsigt ned over Vikos-kløften. Tilbage til bussen, hvor også frokostrestauranten lå og ventede os med dejlig frokost. Der var nogle, der ømmede sig lidt efter den "lille" tur!

Eftermiddagen startede med en kort tur med bussen 5 km højere op ad vejen, bl.a. gennem en stenskov. Grå lagdelt klippehøje mellem lysegrønne træer og buske. Meget smukt. Derfra gik vi 100 m og kom til en platform med endnu en smuk udsigt ned over Vikos-kløften.

En <u>lang</u> tur til Kastoria startede. Vi havde frygtet regnvejr denne dag, men vejret var virkelig dejligt, helt stille, og også en del sol. På turen videre mod Kastoria kom regnen, torden og lyn, endda hagl. Naturen viste tænder, og der opstod mudrede vandløb ned ad skråningerne, nogle steder hen over vejen. Vores chauffør, Vigalis, kørte virkelig behageligt, roligt og blødt i alle bjergsvingene. Men det <u>var</u> en lang tur.

Vi var ventet på Chloe Hotel, fik hurtigt vore værelser. Aftensmaden skulle indtages på hotellet, så det var jo nemt. Godt, for vi var alle trætte.

Karen Margrethe

Monodendri **Foto: Karen Margrethe**

Vikoskløften **Foto: Arne**

Torsdag den 10. maj

I dag var det Prespa-dag. Vejrudsigten var igen dårlig med meget regn i sigte, men vi startede alligevel fra Chloe Hotel i Kastoria klokken 8.00. Gråvejr, men ikke regn.

Den krøltoppede pelikan stod højt på listen over ønsker, så vi kørte direkte til Prespa. Per fortalte uddybende om søernes tilblivelse, og om hvordan området var blevet fredet og gjort til nationalpark, faktisk med stor hjælp fra Danmarks Naturfredningsforening.

Det første stop blev midt på dæmningen mellem de to søer, Megali Prespa og Mikro Prespa. Sidstnævnte ligger udelukkende på græsk område, mens Megali Prespa også har Albanien og FYROM (Makedonien) langs sine bredder. Her midt på dæmningen var der sørme et fugletårn. Det viste sig ved nærmere øjesyn, at det dog ikke kunne bruges, da der manglede adskillige af de laveste trappetrin derop. Men stedet var dejligt, og der viste sig også en fugl ind imellem. Vi kørte videre til enden af dæmningen. Her var også et faldefærdigt, omend brugeligt fugletårn. Nu så vi dem, pelikanerne, 2 slags, den hvide og den krøltoppede. De stod i en lang række på nogle pontoner, der nok var lagt ud i vandet. Nogle af dem fløj op i småflokke, andre fløj ned og satte sig på vandet i den nordlige Megali Prespa sø, ja, de var rigtig fine.

Dernæst kørte bussen den lille tur til pontonbroen, der førte over til en ø, Agios Achillios, i Mikri Prespa. Dejlig tur gennem rørskov og åbent vand, og morsomt “at gå på vandet”. 700 m lang var den. Nu kunne himlen ikke holde tør længere, men det var stille sommerregn, og vi havde regntøj med. Øen blev undersøgt med ruinerne af en stor kirke fra det 10. århundrede. Geder og grise havde en dejlig tid her!

Frokosten skulle indtages i den lille landsby, Psarades, som lå ved kanten af Megali Prespa. Selv om vi var ventet, var der dog ikke tilberedt noget færdigt til os, men i løbet af 20 min. kom der mad på bordet. Ventetiden blev brugt til fugle- og bykik. Familien, vi spiste hos, havde også bådture, og vi blev tilbudt en sejltur. 12 deltagere sagde ja tak til en halv times tur ud på Megali Prespa. Det foregik i to mindre både, og de sejlede først hen til en klippevæg og en ruin, hvorpå der var i alt 3 madonnabilleder. Videre gik det mod den albanske grænse. Her vendte bådene og sejlede hjem.

I Psarades havde vi andre fundet hyggelige cafeer, vi slog os ned og slappede af. Nu var vejret skønt, tørt og sommerligt. Pludselig var der opbrud. 2 stk. Stor natpåfugleøje var blevet set i noget græs ved et træ. De var nyudklækkede og blev pænt siddende, til alle havde set dem. Per kunne ikke forlige sig med tanken om, at byens katte skulle æde dem, så han satte dem op i et træ, før vi forlod Psarades.

På turen tilbage til Kastoria regnede det igen voldsomt. Men vi sad jo tørt og godt i bussen. Jon måtte flytte sin planteparade op under et stort udhæng/tag ved Chloe Hotels indgang. Det fungerede fint, og vi generede ingen. Igen aftensmad på hotellet og derefter ouzo mm. i baren.

En dejlig fugledag.

Karen Margrethe

Stor natpåfugleøje **Foto: Arne**

Fredag den 11/5

Vi startede kl. 8.00 fra Hotellet i Kastoria. Axel og Jette kom stolt og fortalte, at de havde set sydlig nattergal, og Jette havde fået et billede. Herefter kørte vi til Kastoria søen, hvor vi blev sat af ved et fuglested. Minsandten om ikke der var både krøltoppede og hvide pelikaner her - ligesom vi så dværghejre, tophejre, grønbenet rørhøne, taffeland, toppet lappedykker og sågar en drosselrørsanger i fuld figur. Flot sådan nærmest midt i byen.

Kl. 9.30 hentede bussen os og kørte os ind til det historiske centrum i Kastoria. Her havde folk fri indtil kl. 12.30, hvor bussen samlede os op til

hjemturen. Nogle gik ture ved søen, andre gik en tur i det historiske centrum, der indeholdt en hel del byzantinske kirker. Meget spændende by. Karen Margrethe havde fortalt, at de var gode til sølv og pelse, men der blev ikke tid til at se på butikker.

Herefter gik turen til Ioannina, hvor et heftigt tordenvejr lige var startet, ikke så længe før vi ankom. Vi skulle gøre stop i byen for at tage en sejltur ud til øen Nizi i søen - det heftige tordenvejr gjorde, at 5 personer sprang fra – ikke noget med at sejle i tordenvejr. Resten af os tog båden og fik en våd oplevelse – man måtte stå under taget ved de mange boder med sølvtøj - for nogle af kvinderne en udmærket løsning! Og mændene stod der helt frivilligt, ingen skulle nyde noget i det vejr.

På resten af hjemturen var der torden med store lyn - og vi nåede ind til hotellet, hvor vi blev våde bare af at gå fra bussen ind på hotellet.

Ebba

Tophejre **Foto: Arne**

Lørdag den 12. maj

Vi vågner op til skyfri himmel og i løbet af 1 time ses solbeskinnede palmer, ja det ikke bare ligner solskin, det ER solskin. Ifølge Arnes vejrmelding skal det blive sådan hele dagen ved Amvrakikos Golf og ca. 23 gr. C. Det bliver en god afveksling fra de foregående dages bygevejr.

Bussen fra i tirsdag, eller i hvert fald chaufføren og hans medhjælper, holder atter og venter på os. Efter at have givet ham besked om, hvor han skulle køre os hen, gik det ellers af sted. Efter lidt misforståelser fra i tirsdags var han med på, at vi ville se fugle og natur, ikke besøge strand, taverner eller ouzobarer. Vi kørte op over bjergene, hvor morgentågen lettede og gled ned ad bjergene og ud mod havet. Smukt syn.

Vi kom forbi nogle våde engarealer, men de var for langt væk til at vi kunne se noget og fortsatte derfor videre sydpå. Vi drejede ind forbi Arta og fortsatte videre sydpå til Amvrakikos Golfen. Vejret var fortsat pragtfuldt solskin, soldisen lå hen over vandet, fra bussen kunne vi et sted se flamingoer stå i noget lavvandet noget, her stod også pelikaner, en toplærke fløj rundt, sad på jorden, men lettede. Inden vi myldrede ud af bussen, havde Arne og Rose opdaget en kirkeugle på en elmast samt ringduer og dværgterne. Efter at have ”ryddet op” her, kørte vi videre til et lille sted med et par biler holdende i vejsiden og udsigt til et par ålestangende fiskere i lavbundede pramme. Her sås en meget stor italiensk slangehoved, salturt, hjertegræs og flere andre. Her sås også dværgterne, fjordterne, styltetløber og rødben. Lidt længere henne gjordes endnu et stop ved en bro over en lille kanal/flod til højre side, på venstre side var en lille skov. Nede på strandsiden sås en hvidbrystet præstekrave, i skoven prøvede vi at spotte olivensanger, men uden held, til gengæld fandtes mange (meget) store korsedderkopper i deres hjulspind – de fleste over hovedhøjde! Ole fandt en lille brun græshoppe, der var ganske smuk. Der sås også vejrandøje og en citronsommerfugl med orange felter. Sidstnævnte er set på flere lokaliteter. Det må være en græsk/albansk/tyrkisk variant. Den findes ikke i nogle af mine insektbøger. Det 4. stop var ved begyndelsen af dæmningen ud til en lille ø. Her var foruden en hundefamilie med velnærede, brogede hundehvalpe, der tumlede rundt ved en omvendt båd, en sandterne på nogle pæle, fjordterner i luften foruden de allestedsnærværende land- og bysvaler.

Selvom vi var lidt tidligt på den, kørte vi videre til øen og frokostrestauranten. Vi havde i forvejen bestilt plads. Værten kunne kun græsk, så Karen

Margrethe måtte ty til den mobile googleoversætter. I fællesskab fik man sammensat et par menuer, der imødekom alles ønsker. Vi fik også en lille dessert syltede figner. Medens vi spiste, kom 7 krøltoppede pelikaner flyvende forbi.

Efter at en vis veltilpashed havde indfundet sig, troppede alle atter op i bussen, selvom de på det tidspunkt havde forvildet sig ud under oliven- og appelsintræerne. Herefter ville vi køre til et område på den nordøstlige side af golfen, hvor der skulle være nogle lavvandede saltsøer til flamingoer og sort ibis. Vi kom ud i et område, hvor vi passerede en lille landsby med 3 storkereder, unger i 2 af dem. Vi endte på en jord/grusvej, hvor chaufføren kørte et par kilometer indtil vejen endte ved en kanal. Her blev lige en lille pause, hvor nogle steg af bussen og kikkede på landskabet og i rørbevoksningen langs kanalen. Her sås en lille, formentlig nyforvandlet løvfrø. Chaufføren forsøgte flere gange at få vendt bussen, men var nervøs for om bunden uden for vejen var bæredygtig, så han valgte at bakke, ganske langsomt, hvilket var medvirkende til, at vi opdagede omkring 10 rødvingede braksvaler på jorden i en næsten udtørret (salt)sø tæt på vejen. Tilsyneladende var der temmelig langt at gå ud til de andre søer, så vi besluttede at opgive dette og fik efter at have bakket yderligere 1 km eller mere vendt bussen med næsen mod Parga.

Fra borgen i Parga **Foto: Ebba**

Det gik nu hurtigt hjemad og vi ”landede” ved hotellet omkring kl. 17.
I aften er der planteparade kl. 19 ude i haven, og nu er der vand i poolen. Under planteparaden blev spottet en lille flok alpesejlere højt oppe. Middagen blev vanen tro indtaget på restaurant Bacchos ved havnen, og efter hjemkomsten herfra var der almindelig aftenhygge i hotellets udendørs bar ved poolen.

Per

Søndag den 13. maj

Det er atter solskin her til morgen og ingen skyer på himlen. I dag er der varm omelet til morgenmad, da vi først spiser morgenmad kl. 8. Vi nyder at kunne sidde ude i solen og spise.

Lidt i 9 går de første ned til havnen til det gode skib ”Captain Cook”. Vi går ombord kl. 9.30 og finder pladser efter den enkeltes ønsker og behov.

Da de sidste passagerer er kommet om bord, sejler vi kl. 10 afsted mod Antipaxi = de små øer Paxos, vistnok!

Det er en dejlig tur, havet er roligt, meget lidt vind. Lige udenfor Parga, efter at have rundet pynten med borgen, så vi 3 delfiner svømme omkring, der var 3 både, der forsøgte at få dem til at springe, men vi så da rygfinnerne på dem. Lidt længere ude så vi en enkelt Kuhls skråpe. Vi sejlede først til Antipaxos = den lille ø, hvor man her kan springe i vandet, hvilket Einar, Jette og John gjorde. Der blev sænket en stige ned på siden af skibet, og de sprang ellers ud, svømmede lidt rundt og kom op ved hjælp af en trapez til at svinge sig op og få fat i trappen. Der var en dejlig sandbund, ret dybt, de sagde det var dejligt. Der var også et par andre, der sprang i. Pludselig opdagede vi, at der kom flere både til, flere udspring og plask. På vor lille båd havde dæksdrengen travlt med at fange fisk, han fik da nogle stykker.

Vi sejlede videre rundt om øen, hvor vi fulgte vestsiden og kom på et tidspunkt til nogle grotter. Det var nogle meget forskellige klippeformationer, Et sted så vi en sejlvindmølle, magen til dem vi så på Lesbos. Efter at ”have forsøgt” at sejle ind i en grotte vendte skibet, og vi sejlede tilbage rundt om Antipaxos og Paxos til havnebyen Gaios, hvor vi skulle spise frokost.
I lagunen lagde flere skibe til, enkelte sprang ned, mens andre hujede. Vi lagde til og fik besked på at være ombord senest 16.15 med afgang 16.30.

Det første vi gjorde var at finde et spisested. Vi fordelte os blandt det righoldige udvalg af restauranter, men alle fik vist stillet den værste sult.

Herefter slentrede man rundt i byen og beså butikker med ting og sager. Nogle indtog forfriskninger undervejs, andre forsøgte at se den lille lyserøde kirke, men den var aflåst. Dog var rebet til kirkeklokken hængt på en udvendig krog, så alle og enhver kunne ringe med klokkerne.

Så nærmede tiden sig til en dejlig hjemtur og kl. 16.30, hvor alle var kommet om bord, sejlede vi tilbage til Parga. Det luftede lidt mere på hjemturen, og vi så med mellemrum enkelte Kuhls skråpe flyvende lavt over vandet, 3 vistnok. Vi så ikke delfiner denne gang. Vi kom godt i land ca. 17.45 og gik op til hotellet. Der blev holdt møde i receptionen 18.45 hvor vi fik at vide, at vi kunne få et nedslag på kr. 300, eller et tilgodebevis hos Spies på 500 kr. per person pga. mindre mangler ved ankomst til hotellet, bl.a. at der ikke var vand i poolen. Alle sagde ja tak til refusion frem for tilgodebevis. Lige efter var der planteparade og endelig var det tid til aftensmad på Bacchos. Birthe og Einar fulgte med os i taxa ned til restauranten.

Hjemme igen mødtes vi i baren. Pludselig fandt Arne et insekt, der blinkede. Efter flere forsøg på at få den til at blinke, nåede vi frem til at det måtte være en sankthansorm eller måske ildflue. Da den pludselig fløj og udsendte et blink ca. hvert sekund, blev kræet bestemt til at være en ildflue. Einar takkede for en dejlig tur og godt selskab og vi ønskede hinanden en god hjemrejse i morgen.

Per

Mandag den 14/5

Dagen er hjemrejsedag, men vi skal først afhentes kl. 18.00, så der er tid til en “tour de Parga”. Per Rasmussen tog initiativ til en fælles gåtur op på borgen, der ligger med en flot udsigt over Parga. Pludselig, da vi stod og nød denne udsigt, hørte vi en anderledes fuglelyd, og sandelig om det ikke var en blådrossel, der sad på toppen af et træ lige nedenfor, hvor vi stod. Da vi havde nydt udsigten forfra og bagfra og set over på en strand på den anden side, blev vi enige om at drikke en kop kaffe på en af de cafeer højst placeret, så vi stadig kunne nyde den flotte udsigt. Herefter delte vi os, nogle gik ned for at se byen, andre gik videre i naturen på en sti, der gik på langs af byen.

Vi skulle mødes kl. 13.00 til fælles frokost på vores stamrestaurant. Da vi havde nydt denne, spredtes vi, nogle skulle lige have Pargas sidste seværdigheder med, andre gik op på hotellet, hvor der var en dejlig svømmepøl og en bar. Nogle havde betalt de 20 €, så de kunne beholde værelset til kl. 18 og måske få en lille lur, inden vi blev afhentet for at køre til Preveza lufthavn.

Hjemturen gik planmæssigt, jeg takkede min skaber for, at der ikke var sket nogen ulykker på turen, alle kom hele hjem til København kl. 23.20. 👍👍👍

Ebba

Blådrossel **Foto: Arne**

Grækenlands historie

Af Ebba Larsen

Her bringes kun et uddrag af Ebbas foredrag, som hun holdt på turen. Hvis man ønsker at læse foredraget i sin helhed, bedes dette gøres ved henvendelse til Ebba.

Den græske historie inddeles i 4 dele:

- Den antikke tid fra 700 f.Kr til op til 330 efter Kr.
- Den byzantinske tid - fra 330 til 1453.
- Osmanniske - fra 1453 til og med 1. verdenskrig
  - Den græske frihedskrig fra 1821-1829, hvor Grækenland opstår som nation. Dette ender med, at i 1832 indsættes kong Otto af Bayern i det nye kongedømme. Grækenland bliver selvstændig stat med ny forfatning i 1843.
- Tiden fra 1. Verdenskrig til nu

Den antikke tid 700 f.Kr. op til 330 e.Kr.

I antikken var Grækenland ikke en stat, men bestod af et folk, der talte græsk. Grækerne førte ustandselig krige indbyrdes. Samtidig var der en befolkningstilvækst i selve Grækenland, og alle disse krige førte til grundlæggelsen af flere hundrede kolonier på Lilleasiens vestkyst og langs Middelhavets og Sortehavets kyster, faktisk helt til Syracus på Sicilien.
I forbindelse med kolonisationen udvikledes en ny statsform, *polis,* 'bystaten', og den kom til at dominere den græske verden helt frem til oldtidens slutning.

Fx var der I år 50 f.kr ca. 1500 bystater - heraf ca. 70 på Kreta, som vi besøgte for år tilbage. Lesbos havde 5 bystater.

Langt de fleste bystater var ganske små med et territorium på under 100 km^2 og et borgerskab på mellem 1000 voksne mænd, altså højst 4000 borgere i alt, når kvinder og børn blev talt med.

Men ud over borgerne var der i alle bystater to andre befolkningsgrupper: frie fremmede, der boede og arbejdede i bystaten uden at have politiske rettigheder, og slaver, ofte af "barbarisk", dvs. fremmed herkomst, der ingen rettigheder havde overhovedet.

I reglen havde en polis kun én by, som var bystatens religiøse, økonomiske og politiske centrum.

Bystaten blev først regeret af overhovederne for de ledende slægter, det såkaldte aristokrati. Efterhånden afløstes fornem byrd af velstand som kriterium for at få politisk magt, og aristokrati omdannedes til fåmandsvælde, oligarki, hvor fuldt borgerskab i bystaten var betinget af, at man besad en formue af en vis størrelse
Fra ca. 600 f.Kr. begyndte grækerne som de første i Middelhavsområdet at bruge mønter; først til betaling af lejetropper og afholdelse af offentlige udgifter, efterhånden også som et omsætningsmiddel i handelen.

Økonomiske og sociale kriser i 600-500-tallet f.Kr. førte i mange bystater til, at overhovedet for en af de ledende slægter vendte sig mod sine standsfæller og gjorde sig til tyran.
Det lykkedes dog aldrig for tyrannernes slægt at holde sig ved magten i mere end to eller tre generationer, og i slutningen af 500-tallet f.Kr. blev alle tyrannierne omstyrtet, ofte med bistand fra Sparta. Styret blev nu enten oligarkisk som før, eller også indførte man demokrati, hvor magten kom til at ligge hos folket, demos, dvs. hos alle mandlige borgere.

Fx fik Athen i 510 f.Kr. demokrati for folk, som ikke tilhørte aristokratiet, og den styreform varede ved indtil 322 f.Kr.

Grækenland efter 1. Verdenskrig

Grækenland er op til i dag præget af sit ikke altid hjertelige forhold til Tyrkiet.

Det Osmanniske Rige blev stadig svagere, fordi det havde isoleret sig fra Vesteuropas tekniske og intellektuelle udvikling.
Osmannernes svaghed kulminerede med 1. Verdenskrig, hvor Det Osmanniske Rige blev opløst med Sèvres-traktaten af 10. august 1920 og opdelt i en række europæiske protektorater, herunder et græsk.

Grækenland fik overdraget Smyrna (Izmir) med en stor græsktalende befolkning, og de besatte det vestlige Anatolien. Det provokerede en national tyrkisk reaktion under Mustafa Kemal Atatürk, som endte med et stort græsk nederlag og en blodig fordrivelse af de ortodokse kristne fra Anatolien. 1.5 mio. såkaldte ”grækere”, dvs. ortodokse kristne, hvoraf nogle talte tyrkisk, blev fordrevet fra Anatolien, mens 700.000 ”tyrkere”, dvs. muslimer, blev

sendt den anden vej. Trods international overvågning fra Folkeforbundet omkom hundredtusinder.

Resultatet var, at den kristne befolkning i Tyrkiet, der i 1910 havde været på 2,4 mio., blev reduceret til 400.000 kristne (kaldet ”grækere”) i 1923. Denne første internationalt overvågede etniske udrensning medførte had og bitterhed mellem de to stater. Samtidig medførte den en social destabilisering, først og fremmest i det nu mindre Grækenland. Det resulterede i to militærdiktaturer, 1936-41 og 1967-74 og en forbitret borgerkrig mellem 1944 og 1949.

Borgerkrigen foregik efter 1946 især i den nordlige del af landet op mod Albanien og Makedonien, hvor den kommunistiske bevægelse fik støtte fra Titos Jugoslavien indtil 1949, da grænsen blev lukket.
Det osmanniske nederlag i 1. Verdenskrig i 1918 førte frem til fredspagten i Lausanne i 1923, hvor Tyrkiet officielt blev erklæret som selvstændig stat. Nu var det ene og alene religionen, der trak skillelinjerne mellem de to naboer, og hermed var der også udlagt et spor for både samarbejde og konflikt de to lande imellem i årene frem.

Provinsen Epirus, hvor Parga ligger, med de ufremkommelige Pindosbjerge blev under 2. Verdenskrig hjemsted for kommunistiske partisanbevægelser, der kæmpede mod italienerne (der jo var sammen med tyskerne) Disse kommunister var efter 2. Verdenskrig den ene del af den græske borgerkrig fra 1946 - 49 mellem royalister, støttet af England og USA, og kommunister, støttet af Marskal Tito i Jugoslavien.

Epirus

Epirusprovinsen var en fattig landsdel, og den led meget under både verdenskrigen og borgerkrigen. Kommunisterne tabte krigen, og en del flygtede nordpå til Jugoslavien og Rusland, mens andre flygtede til Amerika.

De royalistiske styrker brugte sejren i 1949 til at påføre Epirus et udemokratisk og hævngerrigt styre, der fastholdt dybe modsætninger i landet. Beboerne følte, at de blev kollektivt straffet for at have været hjemsted for den kommunistiske partisanbevægelse. Først i 80erne kom der forbedringer.

Efter 2. Verdenskrig fik både Tyrkiet og Grækenland Marshall hjælp, og i 1952 blev begge lande indlemmet i Nato.

Den “forbrødring” varede kun til Cypernkrisen i 50erne, hvor gamle spændinger blev vakt til live.
Tyrkiet insisterede på, at Cypern var tyrkisk område, mens øen samtidig var hjemsted for en stor græsk-ortodoks befolkningsgruppe. Forude ventede årtiers indædt konflikt, der i 1974 førte til, at Tyrkiet invaderede øen.
Det var endnu en alvorlig og blodig krig, hvor tusindvis af grækere flygtede fra Cyperns nordlige del mod syd. Cypern blev delt i en etnisk græsk og en etnisk tyrkisk del.

De seneste årtier har samtidig vist, at Tyrkiets og Grækenlands befolkning også føler stort slægtskab. Da Tyrkiet i 1999 blev ramt af et stort jordskælv, meldte den græske befolkning sig hurtigt på banen med støtte. Det omvendte gjorde sig gældende, da grækerne kort efter også blev udsat for et jordskælv. Den solidaritet, som det græske og det tyrkiske folk viste over for hinanden, da landene blev ramt af jordskælv, affødte en optøningspolitik, men økonomiske og politiske konflikter stadig er en del af Grækenlands og Tyrkiets historie.

I dag har landet 10,8 mio. indbyggere - er inddelt i 13 regioner, 51 amter og 1033 kommuner.
Der er 93 % grækere, 6% sigøjnere og 1% andre.

1979 blev Grækenland optaget i EF.

Der har, som de fleste ved, været økonomisk krise i Grækenland, hvor EU har måttet træde til med store hjælpepakker. Disse hjælpepakker blev ledsaget af skrappe krav om bedre styring af landet og mindre korruption.

Der er i 2016 et lille overskud på statsbudgettet, det har EU kvitteret for ved at løsne stramningerne men EU peger på, at arbejdsløsheden stadig er høj.

Ifølge dansk industris tal, så er der vækst i industriproduktionen, der er stigning i eksporten, ligesom arbejdsløsheden er på vej ned - ifølge deres tal er arbejdsløsheden i 2017 på ca. 22% mod de foregående år på over 25%. Så det går den rigtige vej for Grækenland.

Ebba Larsen

Kilder: Gyldendals Leksikon (hovedkilde). Derudover:
Uffe Østergård i en artikel fra Kristelig Dagblad.
Dansk Industri.

Græsk mytologi

Af Karen Margrethe Høeg. Foredrag holdt på turen.

Mytologien er opstået gennem myter/fortællinger fortalt fra mund til mund. Det ældste, vi har på skrift, er først fra 700-600 f. Kr. De blev nedskrevet efter diktat ca. 500 f.Kr. af den store digter, Homer (ham, der også skrev Iliaden og Odysseen). Derfor optræder myterne også i flere forskellige udgaver. Arkæologiske fund har underbygget myterne. Mange scener ses på lertøj fx. Næsten samtidig skriver Hesiod værket “Gudernes oprindelse”, hvori han giver en oversigt over guderne.

Guderne lignede mennesker, de var bare større, stærkere, smukkere, mægtigere, og så var de udødelige. De kom fra én og samme familie, men alligevel bekrigede de hinanden. De kunne også gifte sig med deres søskende, eller finde en menneskelig partner, men så var deres afkom ikke udødelig. Elskere og elskerinder var meget almindeligt. De kunne lide af jalousi og hævntørst, men kunne også have gode egenskaber som kærlighed og medmenneskelighed.

Chaos var begyndelsen til alt, en urtilstand, verdensordenen blev dannet. Mørket og natten var først. De fik barnet ***Gaia,*** Moder Jord. Og Gaia blev mor til alt levende, menneskene, guderne, monstrene, kykloperne (kæmpevæsner), havet og himlen. ***Uranus***, som var himlen, giftede hun sig med og fik titanerne.

Man kan sige, at Gaia og Uranus på denne tid var overhovederne i den græske mytologi. Efter nogle år begyndte titanerne at længes efter den magt, deres forældre havde. Den yngste søn, ***Kronos***, indledte et oprør mod forældrene. Kronos og de andre titaner fik hjælp af Gaia. Hun var godt træt af sin mand, Uranus.

Gaia kunne godt lide at være mor og ønskede sig flere børn. Hendes mand, Uranus, ønskede sig derimod ikke flere børn. Han begravede dem derfor levende i jorden lige så snart, de var født. Gaia er jo jorden. Det forvoldte hende derfor stor smerte, når hendes børn blev begravet i hendes krop.

Da disse smerter blev for meget for Gaia, lavede hun en kniv til sin søn, Kronos, som han overfaldt sin far med. Kronos kastrerede sin far, Uranus, med kniven. De afhuggede kønsdele blev smidt i havet, og ud af sæden fødtes ***Afrodite.*** Ud af det blod, der dryppede på jorden, opstod erinyerne

(skæbnegudinder) og giganterne. Uranus mistede sin magt (og lem), men levede videre som gud. Han spåede, at Kronos også ville blive frataget sin magt af sine egne børn.

Kronos giftede sig med sin søster, ***Rhea***. De fik 6 børn, Hestia, Demeter, Hera, Hades, Poseidon og Zeus. De kaldes kroniderne efter Kronos.

Af frygt for at blive væltet af sine egne børn, som spået, valgte Kronos at sluge sine børn levende, så snart de blev født. Dog snød Rhea ham ved den sidstfødte søn, ***Zeus***. Hun gav ham i stedet en sten svøbt som et spædbarn. Derefter flygtede hun til Kreta uden at Kronos vidste det, og her fødte hun Zeus, som altså voksede op på Kreta.

Som voksen gav Zeus sin far brækmiddel, så han kastede alle sine søskende (kroniderne) op igen.

Kroniderne, med Zeus i spidsen, indledte nu en kamp mod titanerne og vandt. Kronos havde nu mistet magten til sine egne børn. Zeus og hans søskende overtog nu pladsen på Olympen og verdensmagten.

Gaia var ikke tilfreds med Zeus som hersker og fødte derfor ***Tyfon***, som var højere end de største bjerge, og hans hoved ramte himlen. Tyfon gik i kamp mod de olympiske guder. Han spyede kæmpe flammer ud, og ud fra hans krop voksede hundredvis af slanger, og han havde også tusindvis af vinger.

Zeus troede at han kunne bekæmpe Tyfon i nærkamp, men i nærkampen skar Tyfon Zeus' knæhaser af og gemte dem i en grotte. Derefter lokkede Zeus Tyfon til at drikke en eliksir bestående af urten "kun-en-dag". Tyfon troede, at eliksiren ville gøre ham uovervindelig, men han havde altså kun en dag at leve i.

Derefter jagtede Zeus sin halvbror Tyfon hele verden rundt, indtil denne faldt død om på Sicilien. Der begravede Zeus ham under vulkanen Etna.

Gaia var rasende på Zeus. Hun fødte giganterne. Giganterne var enorme menneskelignende skabninger med slanger i stedet for ben. Giganterne forsøgte at bekæmpe Zeus ved at smide kæmpe klipper og hele egetræer i flammer mod Olympen.

Giganterne ledte samtidig efter “livets urt”, som gav udødelighed. Zeus ville forhindre dette ved at standse Helios (solguden). Men giganterne fortsatte bare med at lede i mørket.

Zeus og de andre guder kunne ikke bekæmpe giganterne. Ikke alene. Det var blevet dem spået, at de skulle have hjælp fra en dødelig. De fik hjælp af **Herkules,** som var søn af Zeus og en menneskekvinde. Herkules dræbte den ene af giganterne ved at smide ham i Det Ægæiske Hav.
Derefter besejrede guderne nemt giganterne.

Efter at Zeus først havde besejret sin far, Kronos, og derefter giganterne, delte han verden ud mellem sig selv og sine brødre. Poseidon fik havet, Hades Underverdenen, og alle guder fik således deres område at tage vare på. Zeus, der herskede over den menneskelige verden, lov og orden, var bosat på Olympen. Det var derfor, man kaldte disse guder “De Olympiske Guder”.

Guderne forlangte tilbedelse fra alle. Enhver, der ikke levede op til, hvad disse guder mente var passende adfærd, blev hårdt straffet.

***

Græsk mytologi har haft en omfattende indflydelse på den vestlige civilisations kultur, kunst og litteratur.
Digtere og kunstnere fra oldtiden benyttede sig af de mytologiske temaer.

I antikkens Grækenland opstod dramatikken også. Vi har kendskab til flere af dem og deres værker, som for en stor del havde deres handlinger fra heltenes tidsalder og Den Trojanske Krig.

Aischylos f. 526 f. Kr.
Tragediens ophavsmand
Sofokles f. 496 f. Kr.
123 skuespil, 7 af dem er bevaret komplet
Euripedes 480 - 406 f. Kr.
95 skuespil, heraf 18 komplette
Har skrevet Ødipus og Medea, hvis manuskrift blev fundet i et kloster, hvor en rulle havde ligget i 800 år.

<u>Påvirkninger i dag:</u>

Nemesis. Gudinde for hævn, balance, retfærdig harme og gengældelse.
Guden Atlas: Blev tvunget til at bære himlen på sine skuldre af Zeus.

Dionysos: gud for vin, berusede orgier, og også vild vegetation.
ORD, som er græske: demokrati, politik, filosofi, historie, økologi, økonomi, kommunal, kandidat.

Karen Margrethe Høeg

Kilder: Internettet.

Foto: Arne

Græske filosoffer (ganske kort).

Af Karen Margrethe Høeg. Vi nåede dem ikke på turen, men her er de:

SOKRATES 469 - 399 f. Kr.

Fra Athen. Som ung deltog han i Den peloponnesiske krig
Blev gift med Xantippe og fik 3 sønner.
Han skrev ikke noget ned selv, alt ved vi fra hans elev, Platon, som betegner ham som “Det gode menneske”.

Sokrates gik rundt og diskuterede filosofi med borgerne, han havde ordet i sin magt, havde god retorik, og fik mange tilhængere – men han tjente ingen penge og levede af udelukkende af gaver. Xantippe beskrives ofte som en skrap cigar, men det er der vel ikke noget at sige til.

Hvad talte de så om:
Hvad er sandhed? Finde sandheden ved at bestemme begrebet.
Hvad er retfærdighed?
Dyd og moral er viden - kender man sig selv og verden tilstrækkeligt godt, vil man handle rigtigt
Ordspil: “lad den, som vil ændre verden, først ændre sig selv”

Sokrates blev anklaget for blasfemi (var ikke hengiven nok for de græske guder) og for at forføre ungdommen.
I retssalen holdt han en berømt forsvarstale, men han blev dømt til døden alligevel. Han var da 70 år gammel.
Da dødsdommen skulle fuldbyrdes, samlede han sine venner og drak et glas med skarntydesaft. Platon var der ikke, men han har beskrevet hændelsen gennem mange referater fra vennerne. Det skulle være en objektiv beskrivelse.

Sokrates var den største filosof nogensinde. Og det kan han takke Platon for.

PLATON 428 - 348 f. Kr.

I modsætning til Sokrates var han adelig, hvilket betød at han havde rigdom og magt. Han var Sokrates’ elev, nedskrev hans tanker, gøremål udi filosofien

og mange dialoger og ideer, nogle gange som et mix af sine egne og Sokrates'.

Hans forfatterskab strakte sig over 50 år, og skrifterne er overleveret nogenlunde intakt.
Det er: dialoger (med Sokrates) - dramatiserede filosofiske samtaler - lignelser - myter
Ideer:
Alt er i en permanent forandring – man kan ikke bade i den samme flod to gange, for floden strømmer videre, og det er ikke det samme vand.
Fornuften er det vigtigste, evnen, der skiller mennesket fra dyr.
Den moralske evne:
Man bør have indsigt i sit eget væsen: "Kend dig selv".

Praktisk:
Grundlagde Akademiet i 385 f. Kr. Det var en skole, der havde karakter af religiøst fællesskab samlet om dyrkelsen af muserne (der var 9, og de var gudinder for kunst og videnskab), men også matematik, astronomi, biologi, retorik (udtrykke sig, holde tale, overbevise andre), logik.
Akademiet blev først lukket i 529 e.Kr. og bestod således i 914 år.

Platon grundlagde europæisk filosofi sammen med sin elev Aristoteles.

2009 - 15 er der skrevet en ny oversættelse af Platons samlede værker i 6 bind af to danskere.

ARISTOTELES 384 - 322 f. Kr.

Platons elev: Han kaldte ham "Fornuften". Aristoteles begyndte i Akademiet som 17 årig.
Han blev født i Nordgrækenland af en læge, som var læge for den makedonske konge, så Aristoteles fik fra barns ben noget med sig om den naturlige verden.

Han blev lærer for Alexander den Store.

Aristoteles' tanker fik stor indflydelse på nutidens filosofi og naturvidenskab.
Han grundlagde f.eks. videnskaben om den naturlige verden, indsamlede især zoologisk materiale – 500 dyr, anbragte dem i forskellige klasser og studerede deres bevægelser og forplantning.

Sammen med *Theofrast* (også fra Platons Akademi) blev han grundlægger af **botanikken**.
Theofrast skrev 2 værker:
1. Undersøgelse af planterne
2. Om planternes årsager

Aristoteles grundlagde en filosofisk skole nær Athen og det første forskningsbibliotek i verden.

Karen Margrethe Høeg

Kilde: Internettet.

Foto: Arne

Prespa – lidt historie - og frem til i dag

Af Per Hermansen. Foredrag holdt på turen.

Prespa-søerne på grænsen mellem Grækenland, Albanien og FYROM (Jugoslavisk Makedonien) er et af Europas fineste fugleområder med 1000 par ynglende krøltoppet pelikan og et væld af andre fuglearter, samt en artsrig flora, fauna og mange kulturspor.

Ifølge sagnet var søerne engang en frodig dal, hvor menneskene levede lykkeligt. De var regeret af en konge, hvis søn på en vandretur i skoven mødte en elverpige, som han forelskede sig dybt i og bad hende om at gifte sig med ham. Hvis jeg gør dette, svarede elverpigen, vil det bringe ulykke over dig og dit folk. Men kongesønnen tryglede og til sidst indvilligede pigen. Brylluppet blev holdt i pomp og pragt, men midt under festen begyndte et voldsomt regnvejr, der varede i mange dage og uger og den frodige dal blev helt oversvømmet og alle menneskene druknede, og i stedet opstod en stor sø. De mange nøkkeroser i søen er sjæle af de mennesker, der omkom ved denne katastrofe.

Nu til lidt fakta: Tidligere var der én stor sø, der blev forsynet af smeltevand fra de omgivende bjerge. Imidlertid bragtes gennem tiden store mængder sten og grus, der aflejredes og delte søen i 2: Megali, der er den største deler Grækenland med den Jugoslaviske republik Makedonien (FYROM) og Albanien, mens den mindre Mikri, med undtagelse af den sydligste spids, ligger helt i græsk territorium (græsk Makedonien).

De første spor af mennesker i området menes at være nomadestammer. I det 5 årh. f.v.t. kom området under indflydelse af makedonske konger og var bl.a. under Alexander den Store og hans efterkommere indtil det 2. årh. f.v.t. Herefter overtog bulgarske konger magten, vekslende med det Byzantinske Rige. Da sidstnævnte begyndte at opløses i midten af det 14. årh., blev området erobret af Osmannerne. Osmannerne regerede med hård hånd, men områdets beliggenhed langt fra de store bycentre bevirkede en vis ro og mange kristne fandt her et fristed og Prespa blev hjemsted for utallige kirker, klostre og kapeller. Den trods alt mærkbare undertrykkelse bevirkede, at bulgarerne gjorde krav på Makedonien og i 1860 krævede såvel bulgarer som grækere frihed. På den tid lå omkring 70 landsbyer i Prespa, hvor befolkningen hovedsageligt var slavisk- eller albansksprogede, men med et meget stort græsk mindretal. Grækerne gjorde oprør i 1878 og proklamerede i 1884 Makedoniens suverænitet. I årene der fulgte var der konstante

konflikter og kampe og først efter den Makedonske strid, efterfulgt af Balkankrigene, og afsluttet med Bukaresttraktaten i 1913, blev grænserne endeligt fastlagte. Under 1. Verdenskrig var Prespa besat af franske tropper som værn mod bulgarske/tyske tropper. Under 2. Verdenskrig havde området omkring 7000 indbyggere spredt over 16 landsbyer. Området var besat af Italien i krigens første år. Fra 1944 til 1949 rasede den græske borgerkrig. Parterne var Venstre (kommunister, støttet af Sovjetunionen og Jugoslavien) og Højre, støttet af Storbritannien, subsidiært USA. Borgerkrigen og de grusomheder der blev begået på begge sider efterlod dybe ar i befolkningen. Kommunisterne led til sidst nederlag og mange måtte forlade Grækenland og søge tilflugt i Jugoslavien eller Sovjetunionen. Hele Prespa-området lå på det nærmeste i ruiner i 1951 og den græske stat forflyttede 1700 mennesker fra andre regioner af Grækenland til Prespa for at give området nyt liv.

Krøltoppet pelikan **Foto: Arne**

Jorden omkring Prespa-søerne er meget frugtbar og søerne er rige på fisk, hvilket har givet god basis for landbrug og fiskeri i århundreder. Indtil 1980'erne blev landbruget drevet traditionelt med vekseldrift og græsning i god sammenhæng med naturen, men da Grækenland blev medlem af EU opdagede man i Europa de bønner, som hidtil var dyrket til eget og lokalt forbrug, og efterspørgslen og dermed prisen steg markant. Mange omlagde deres landbrug alene til dyrkning af bønner i store monokulturer med deraf følgende behov for vanding og plantebeskyttelse (gift). Heldigvis havde såvel græske som internationale naturorganisationer i mange år kendt til områdets naturrigdom og siden 1991 er iværksat et stort arbejde for at beskytte området og regulere landbrugsdriften. Området er i dag for en stor del nationalpark og internationalt beskyttet (RAMSAR) og EU fuglebeskyttelsesområde. Vores egen DOF, støttet af Aage V. Jensens Fonde er og har været en aktiv medspiller i denne sammenhæng.

Til sidst kan man så spørge, hvordan det hænger sammen med det store antal af krøltoppet og hvid pelikan og fiskerierhvervet i søerne? Det er der en enkel forklaring på: Pelikanerne går næsten udelukkende efter løjer, altså småfisk, der nærmest regnes for skidtfisk, men har ingen interesse i de fisk som mennesker har interesse for. Heldigt.

Kilde: **PRESPA A STORY FOR MAN AND NATURE** af Giorgos Catsadorakis.

Per Hermansen